

Els dos itineraris macabres de J. C.

Joanot Colom desposseït de la seva memòria als carrers de Palma

Bartomeu Mestre i Sureda "Balutxo" | 28/09/2009

Vençuda que fou la Germania, la terra tota s'endolà i la maledicció planà damunt Mallorca". Així comença Joanot Colom i Cifre, Instador del Poble de **Pere Oliver i Domenge**, relat d'una de les pàgines més manipulades de la història. Joanot Colom, líder de la valenta i heroica rebel·lió contra l'abús que patien menestrals i pagesos, és un mite que fa tanta de nosa ara com en va fer en vida. Després de 25 mesos de revolta, el març de 1523 les tropes del rei d'Espanya, amb la complicitat de l'Església catòlica, els innobles senyors i els traïdors mascarats, esclafaren la resistència i s'inicià una sàdica repressió contra la vida i la memòria dels agermanats. Colom, fermat dalt d'un carro, va fer l'itinerari de Bellver a la Porta Pintada mentre els botxins li aplicaven ferros roents a la carn. El degollaren, l'esquarteraren i en penjaren els trossos als pilars de la ciutat per escalivar les futures generacions. En penjaren el cap ("vigilat de nit perquè no parli") dins d'una llanterna de ferro fins a l'any 1823.

Enrunaren ca seva i la de **Joan Crespí** i sembraren els solars de sal per extirpar-ne qualsevol record, encara que la veu popular designà l'espai com la placeta d'en Colom. Les gestes i els greuges que patiren els agermanats varen desaparèixer dels arxius, expurgats per impedir documentar les causes de l'aixecament. La repressió va ser tan intensa que ni els glosadors gosaren piular sota l'imperatiu: prou romanços! Amb les fonts populars eixalades, s'estampà i s'escampà la versió oficial que presentava la Germania com un avalot d'assassins. Fins ben entrat el s. XIX, s'imposà la tesi dels botifarres, afavorida per la manipulació de **José María Quadrado**, en qui pesà més el fonamentalisme catòlic i el servilisme botifler que no el rigor. Això no obstant, els poetes romàntics endevinaren la falsedat i, aviat, es destapà la causa justa i

noble de l'aixecament, amb els referents d'anteriors revoltes foranes i de moviments socials coetanis com la Germania de València o les Comunidades castellanés.

La mentida era desemascarada: Joanot Colom va revoltar-se i va morir en defensa de la llibertat i de la justícia social! Destapada la manipulació, la gent de progrés va voler reparar el deshonor. L'any 1862 l'Ajuntament de Palma va tomar unes cases velles i va obrir el carrer que va de Cort a la plaça Major amb el nom de Joanot Colom. Amb ell, la Germania recobrava el prestigi ultratjat. Dia 7 de febrer de 1870 (aniversari de l'aixecament de la Germania) es va fer una manifestació contra els impostos que va acabar a la plaça del Roser. Els regidors posaren una placa, fa vint anys feliçment recobrada, que diu: "Al primer instador del beneficio común Juan Crespí Pelaire y a los primeros iniciadores de la idea democrática en Mallorca, que congregados en este sitio resolvieron vindicar los derechos del pueblo, levantándose en armas para defenderlos con sus vidas, el 7 de febrero de 1521. Dedicada esta lápida conmemorativa el primer Ayuntamiento Popular de Palma." Segons el diari El Iris del Pueblo, hi assistiren vint-i-dues mil persones, xifra que fa d'aquella manifestació, atenent la demografia, la més important de la història de Mallorca.

El maig de 1892, l'Ajuntament va voler enaltir, encara més, Joanot Colom i li va retirar el nom del carrer (que passà a ser **Colon**, en record del navegant que arribà a Amèrica) per adjudicar-li la plaça on el seu cap s'exhibí durant 300 anys: l'espai comprès entre l'església de Santa Caterina de Sena i la dels Caputxins fins a la Murada. Més tard, quan l'any 1902 es va enderrocar aquella Murada, el nou espai resultant de les estacions va prendre el nom d'**Eusebi Estada**, la qual cosa ha induït alguns autors a creure que substituï el nom de Joanot Colom, quan eren dos espais distints. Ho certifica la notícia que, l'abril de 1936, uns falangistes penjaren una bandera "a l'estàtua de **Jaume I** a la plaça de Joanot Colom".

En Quadrado va veure com el poble li girà l'esquena. L'any 1896, quan va morir, la premsa informà que "el cortejo que rindió homenaje a su cadáver fue reducido, corto, exiguo!". Així i tot, li dedicaren la plaça de les Mongetes. En injusta contrapartida, encetada la guerra incivil, els revoltats imposaren el nom de plaça d'Espanya a les de Joanot Colom i Eusebi Estada. Per ignorància, desídia i covardia, al llarg de 30 anys d'ajuntaments democràtics, els gestors municipals no han corregit ni reparat la ignomínia. Just al contrari, han repetit l'itinerari infamant de tornar a tirar terra damunt de la història com fa mig mil·lenni. L'home que va donar nom al carrer més important de Palma i a la plaça més emblemàtica rep el tracte de la pols davall de la catifa.

Sense cap honor i, perquè no ho vegi ningú, a un espai arraconat on s'ha d'anar ben a posta al barri de Son Gotleu, han instal·lat una esvelta escultura de l'instador feta per **Jaume Mir**. No hi ha cap placa, ni cap nom, res! Vaig demanar a la gent que hi havia quin nom tenia aquell espai. La resposta va ser unànime: "la placita del hombre desnudo". Així és, despullat i encadenat, allà hi ha el cos sense nom de Joanot Colom. "Pac qui deu!" era el crit dels agermanats. L'Ajuntament de Palma està en deute. No deu ser cosa de la democràcia, perquè es limita a sembrar-nos de sal la memòria!

Font:

Diari de Balears

<http://dbalears.cat/actualitat/Opini%C3%B3/els-dos-itineraris-macabres-de-j-c.html>